

<http://doi.org/10.5281/zenodo.4292022>urn:lsid:zoobank.org:pub:727EC6E6-4215-4DF0-AC3E-DCCF1855B4D7

Перша знахідка *Holoparamesus depressus* (Coleoptera: Coccinelloidea: Endomychidae) в Україні

О. М. Дрогваленко¹ і В. Г. Коритнянська²

¹ Музей природи Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, вул. Трінклера, 8
61058 Харків, Україна.

² Національний науково-дослідний реставраційний центр України, Одеська філія, пр. Вознесенський, 7
65007 Одеса, Україна.

E-mail: triplaxxx@ukr.net, korvictori@ukr.net

Drogvalenko, O. M. & Korytnianska, V. G. The first record of *Holoparamesus depressus* (Coleoptera: Coccinelloidea: Endomychidae) in Ukraine. — Handsome fungus beetles (Endomychidae) belong to the group of obligate mycetophages. On February 10, 2020, during an entomological research of the storage rooms of the Odessa Art Museum, one individual of *Holoparamesus depressus* Curtis, 1833 was discovered. This find is the first registration of this species in Ukraine. The peculiarities of the biology of handsome fungus beetles and the find of one of them in the museum storage room with zones of growth of microscopic fungi allow us to attribute the representatives of this family to the species – indicators of the unsatisfactory condition of the museum rooms.

Key words: *Holoparamesus depressus*, beetle, record, Ukraine.

Дрогваленко, О. М. і Коритнянська, В. Г. Перша знахідка *Holoparamesus depressus* (Coleoptera: Coccinelloidea: Endomychidae) в Україні. — Жуки-пліснявоїди (Endomychidae) належать до групи облігатних міцетофагів. 10 лютого 2020 року під час проведення ентомологічного обстеження приміщень фондосховища Одеського художнього музею було знайдено одну особину *Holoparamesus depressus* Curtis, 1833. Дана знахідка є першою реєстрацією виду на території України. Особливості біології розвитку жуків-пліснявоїдів та виявлення одного з них в приміщенні фондосховища музею з наявними осередками розвитку мікроскопічних грибів, дозволяють нам віднести представників родини до видів – індикаторів незадовільного стану музейних приміщень.

Ключові слова: *Holoparamesus depressus*, жук, знахідка, Україна.

Жуки-пліснявоїди (Endomychidae) належать до групи облігатних міцетофагів. Представники родини зазвичай є мешканцями листового опаду, запліснявілих рослинних решток і деревини, плодів тіл ксилотрофних грибів тощо (Дрогваленко, 1999, 2002; Мателешко, 2005 а, 2005 б, 2007, 2008; Arriaga-Varela et al., 2007; Мателешко, Ловас, 2010). Окремі види трапляються також в дулах дерев (Мателешко, 2008), мурашниках і термітниках, скупченнях водоростей на берегах річок та на гуано кажанів (Дрогваленко, 1999; Arriaga-Varela et al., 2007). В антропогенних умовах пліснявоїди мешкають у складах продовольчих запасів, зерносховищах, погребях, на запліснявілих стінах, парниках і компостних купах. Зустрічаються серед запліснявілого зерна й круп (рису), сушених грибів, імбиру та фруктів, борошна і виробів з шоколаду (Hinton, 1941; Мордкович, Соколов, 1999; Robinson, 2005; Климчик та ін., 2016). *Leiestes seminiger* (Gyllenhal, 1808) входить до числа видів – індикаторів природних лісів різних висотних поясів та угруповань (Мателешко, 2005а).

У сучасному розумінні, фауна пліснявоїдів світу налічує понад 1600 видів (Arriaga-Varela et al., 2007; Robertson et al., 2015). З України відомі 12 видів: *Endomychus coccineus* (Linnaeus, 1758), *E. armeniacus* Motschulsky, 1835, *Leiestes seminiger*, *Dapsa denticollis* (Germar & Kaulfuss, 1816), *D. trimaculata* Motschulsky, 1835, *Lycoperdina succincta* (Linnaeus, 1767), *Mycetina cruciata* (Schaller, 1783), *Holoparamesus caularum* (Aubé, 1843), *Cholovocera attae* (Kraatz, 1858), *Merophysia striatella* Reitter, 1890, *M. orientalis* Saulcy, 1864, *Pleganophorus bispinosus* Hampe, 1855 (Дрогваленко, 1999, 2002; Мателешко, 2005а, 2008; Rücker et al., 2007; Михайлов, 2013; Гудим, Шешурак, 2017; Чумак, 2017; UkrBIN, 2017). Можна очікувати знаходження в Україні ще 2–3 видів, відомих із суміжних країн. Відомості щодо розповсюдження та біології розвитку деяких зі згаданих представників родини наведено в працях вітчизняних ентомологів (Дрогваленко, 1999, 2002; Мателешко, 2005 а, 2005 б, 2007, 2008; Мателешко, Ловас, 2010; Михайлов, 2013; Назаров, Шешурак, 2014; Гудим, Шешурак, 2017; Чумак, 2017).

Рід *Holoparamesus* налічує в світі 60 видів (Shockley et al., 2009), в Україні до сьогодні відомий один вид (Дрогваленко, 2002).

Відомо, що деякі види комах здатні пошкоджувати твори мистецтва, проте, окрім музейних шкідників, в приміщеннях фондосховищ можуть також мешкати організми, що належать до групи «постійних мешканців музейних приміщень» (Brokerhof et al., 2007). Деякі з них, зокрема сіноїди (Insecta, Psocoptera), лусочниці (Insecta, Zygentoma), жуки-сховники (Insecta, Coleoptera: Latridiidae) та ін. через особливості біології їх розвитку (трофічні уподобання та екологічні потреби виду) можуть слугувати індикаторами незадовільного стану музейних приміщень (а отже й незадовільних умов зберігання творів мистецтва).

Фондосховище Одеського художнього музею знаходиться в підвалі. Результати попередніх мікологічних досліджень свідчать про незадовільні кліматичні умови в приміщеннях фондів, зокрема періодичне підвищення в них відносної вологості повітря, що призводить до розвитку ксерофільних видів мікроскопічних грибів з родів *Aspergillus* P. Micheli ex Haller, 1768 і *Penicillium* Link, 1809 (В.Г. Коритнянська. Акти обстежень приміщень фондів та музейних предметів із зібрання Одеського художнього музею, 2016, 2019 pp.).

Ентомологічне обстеження фондосховища Одеського художнього музею проводилось згідно методичних рекомендацій «Захист музейних предметів від пошкоджень комахами» (Бідзіля, Митківська, 2016). Камеральну обробку отриманих зразків здійснювали

за допомогою біноккулярного мікроскопа МБС-9 (14×, 28×).

10 лютого 2020 року в результаті проведення ентомологічного обстеження приміщень фондосховища Одеського художнього музею знайдено один зламаний мертвий екземпляр *Holoparamesus depressus* Curtis, 1833 (рис. 1). Дана знахідка є першою реєстрацією виду з території України.

Holoparamesus depressus Curtis, 1833

Матеріал. Україна, м. Одеса, підвал Одеського художнього музею, приміщення фондосховища «Зал №2 «Іконопис», у зразку сміття з підлоги, 10.02.2020, 1 ♀ (В.Г. Коритнянська).

Космополіт. Відмічений для Австралії, Великої Британії, Бразилії, Бельгії, В'єтнаму, Греції, Іспанії, Італії, Камеруну, Канади, Китаю, Маврикію, Мадагаскару, Мексики, М'янми, Нідерландів, Німеччини, Нової Каледонії, Португалії, Сенегалу, Сербії, США, Чорногорії, Франції, Швейцарії, Японії (Shockley et al., 2009).

Жуків знаходили в тріщинах та під корою дерев, на шматочках гнилої деревини і кори, на зовнішніх стінах млинів та у складах. Виявлені випадки розвитку личинок і імаго *H. depressus* в продовольчих товарах: сушених грибах, шоколаді, борошні, рисі, чорному перці та імбирі (Hinton, 1941; Hagstrum et al., 2012).

Зважаючи на те, що в приміщеннях фондосховища Одеського художнього музею періодично спостерігається розвиток мікроскопічних грибів, виявлення жука-пліснявоїда *H. depressus* є цілком прогнозованим та таким, що свідчить про незадовільний стан музейного приміщення.

Рис. 1. *Holoparamesus depressus* Curtis, 1833, габітус, ♀.

Література

- Бідзіля, О. В., Митківська, Т. І. 2016. *Захист музейних предметів від пошкоджень комахами: методичні рекомендації*. Національний науково-дослідний реставраційний центр України, Київ: 1–39.
- Дрогваленко, А. Н. 1999. Новые и редкие для фауны Украины виды жесткокрылых насекомых (Insecta, Coleoptera). *Известия Харьковского энтомологического общества*, 7(1): 20–29.
- Дрогваленко, А. Н. 2001 (2002). Новые и редкие для фауны Украины виды жесткокрылых насекомых (Insecta, Coleoptera). Сообщение 2. *Известия Харьковского энтомологического общества*, 9(1-2): 9–19.
- Гудим, А. А. 2017. К изучению жесткокрылых (Coleoptera) Национального природного парка «Алешковские Пески» (Херсонская область, Украина). *Природничий альманах Херсонского державного университета*, 23: 20–42.
- Климчик, О. М., Багмет, А. П., Данкевич, Є. М., Матковська, С. І. 2016. *Екологія міських систем: навчальний посібник*. Частина 1. Видавець О.О. Євенок, Житомир: 1–460.
- Мателешко, О. Ю. 2005 а. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) як індикатори пралісів і природних лісів Українських Карпат. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 16: 147–152.
- Мателешко, О. Ю. 2005 б. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) – міцетобіоти грибів з роду *Pleurotus* (Fr.) Kumm. Українських Карпат. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 17: 127–130.
- Мателешко, О. Ю. 2007. Зимівля імаго твердокрилих (Insecta, Coleoptera) у Південно-Західних передгір'ях Українських Карпат. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 20: 141–146.
- Мателешко, О. Ю. 2008. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) – мешканці дупел дерев в умовах Українських Карпат. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 23: 194–197.
- Мателешко, О. Ю., Ловас, П. С. 2010. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) – мешканці сірчано-жовтого трутовика (*Laetiporus sulphureus* (Bull. Ex. Fr.) Bond Et Sing.) в умовах Українських Карпат. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 29: 177–179.
- Михайлов, В. А. 2013. К фауне, биоэкологии и распространению жесткокрылых (Coleoptera) острова Джарылгач. *Научові записки Державного природознавчого музею*, 29: 113–120.
- Мордкович, Я. Б., Соколов, Е. А. 1999. *Определитель карантинных и других опасных вредителей сырья, продуктов запаса и посевного материала. Справочник*. Колос, Москва: 1–384.
- Назаров, Н. В., Шешурак, П. Н. 2014. Кукуйонидные жуки (Coleoptera: Cucujoidea) Национального природного парка «Мезинский» (Черниговская область, Украина). *Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Природні та антропогенно-трансформовані екосистеми прикордонних територій у постчорнобильський період» і Міжнародної науково-практичної студентської конференції «Структурно-функціональна організація природних і антропогенно-трансформованих екосистем прикордонних територій», 9-11 жовтня 2014 р.:* 249–252.
- Чумак, М. В. 2017. Трофічна структура угруповань сапроксиобіотних твердокрилих (Coleoptera) букових пралісів Угольського масиву Карпатського біосферного заповідника. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 42: 60–65.
- Arriaga-Varela, E., Tomaszewska, K. W., Navarrete-Heredia J. L. 2007. A synopsis of the Endomychidae (Coleoptera: Cucujoidea) of México. *Zootaxa*, 1594(1): 1–38.
- Brokerhof, A., van Zanen, B., van Watering, K., Porck, H. 2007. *Integrated pest Management in collections*. ICN: 1–79.
- Hagstrum, D. W., Phillips, T. W., Cuperus G. 2012. *Stored product protection*. Kansas State University, Kansas: 1–350.
- Hinton, H. E. 1941. The Lathridiidae of economic importance. *Bulletin of Entomological Research*, 32, 191–247.
- Shockley, F. W., Tomaszewska, K. W., McHugh, J. V. 2009. An annotated checklist of the handsome fungus beetles of the world (Coleoptera: Cucujoidea: Endomychidae). *Zootaxa*, 1999: 1–113.
- Robertson, J. R., Ślipiński, A., Moulton, M., Shockley, F. W., Giorgi, A., Lord, N. P., McKenna, D. D., Tomaszewska, W., Forrester, J., Miller, K. B., Whiting, M. F. & McHugh, J. V. 2015. Phylogeny and classification of Cucujoidea and the recognition of a new superfamily Coccinelloidea (Coleoptera: Cucujiformia). *The Royal Entomological Society, Systematic Entomology*: 1–34.
- Robinson, W. H. 2005. *Urban insects and arachnids. A Handbook of urban entomology*. Cambridge University Press: 1–472.
- Rücker, H. W., Löbl I., Tomaszewska W. K. 2007. *Family Endomychidae Leach, 1815. Catalogue of Palaearctic Coleoptera*. Apollo Books, Stenstrup, 4: 557–568.
- UkrBIN. 2017. UkrBIN: Ukrainian Biodiversity Information Network [public project & web application]. UkrBIN, Database on Biodiversity Information: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukrbn.com/>